

FILOZOFIE

Filosofia și centaurii

Ciprian Vălcan
Filosofia pe înțelesul centaurilor
 Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008

Văd în cartea lui Ciprian Vălcan o singură idee: că marginalitatea, excesul, monstruosul, artificialul, visul, alternativa, nebulia și masca sînt ultimele teme autentice ale filosofiei, aflate sub presiunea unei istorii care a consumat onorabilul, profesoralul, raționalul, metafizica și realitatea însăși și le-a falimentat pe fiecare dintre ele. Cu cît mă simt mai în dezacord și mai inconfortabil în lectura presupuzițiilor lui Ciprian Vălcan, cu atît lectura *Filosofiei pe înțelesul centaurilor* mă cucerește și exercită asupra mea seducția unui tip de discurs care stimulează pentru că trezește reacții, care arată că își are locul fiindcă este chiar partenerul de dialog al raționalității.

De fapt, cartea lui Ciprian Vălcan nu este chiar un protest la adresa academismului și al cultului raționalității încrezătoare în propriile puteri, ci debutează cu o critică a marilor teme ale metafizicii tradiționale, recapitulînd temele cunoscute ale acestei critici, la fel de tradiționale acum ca și obiectul ei, de la Nietzsche la Sloterdijk sau de la Pascal Bruckner la Walter Benjamin. Întreaga critică este însă o prefață la o serie de exegeze atente, care evoluează de la eseu spontan spre genul studiilor academice și care vizitează autori precum Nietzsche, Schopenhauer, Borges, prin Macedonio Fernandez, Pascal, Valéry, așezîndu-l în centrul tuturor acestor studii pe Cioran, de fiecare dată. Închizînd cartea, mă pot deda unui exercițiu de nemulțumire: de ce nu e atunci o carte despre Cioran? Dar dincolo de acest blocaj, cartea lui Ciprian Vălcan îmi spune ceva ce depășește simpla judecată a genurilor, ceva pentru care lucrarea lui merită analizată, ceva pentru care ea se constituie ca voce și ceva care îmi îngăduie să văd clar și distinct anticartezianismul lui constituit într-un mesaj coerent. Astfel, reluîndu-

cartea invers (chiar în spiritul mesajului ei de afirmare a filosofiei excesului, a marginalului, a restului rămas autentic în urma epuizării datului istoric al civilizației obișnuite să arunce în inautentic propriile proiecte originare), devine inteligibil faptul că autorul a cristalizat o atitudine proprie folosind reperele de care discursul său se ancorează. După ce înțelegem cum valorifică Cioran suferința lui Pascal drept garant al depășirii teoreticului în trăit, cum masca și simulacrul îl apropie pe Cioran de Valéry și de Nietzsche, cum distanța lui Cioran față de Schopenhauer înseamnă negarea oricărei valori a nucleului dur al unei realități care se reduce la aparență, cum Ciprian Vălcan se oprește insistent asupra posibilității ca nebulia lui Nietzsche să fi fost atît de simulată încît să fie ultima ironie teribilă a filosofului față de lumea lui, sau cum reducerea realității la senzație și elogiul visului în opera lui Macedonio Fernandez, de inspirație borgesiană, fac ca însuși exercițiul filosofiei să rămînă demn doar în voluptuoasă îmbrățișare cu literatura, după toate acestea putem reciti primele pagini ale cărții și le putem înțelege drept sinteza acestor exegeze.

Aceasta pentru că, în aceste pagini, Ciprian Vălcan schițează un veritabil program de critică a obiectelor filosofiei, inspirat de Peter Sloterdijk: „Filosofia de care avem nevoie... o filosofie bîntuită de ființe fabuloase, de spirite neîmblînzite, o filosofie pe înțelesul centaurilor“. Acum, întregul mesaj al lui Ciprian Vălcan se poate – cred – reformula mai blînd: eșecul „marilor povestiri legitimizează“, după expresia lui Lyotard, aduce cu sine filosofiei obligația de a lua datul lumii drept o simplă alternativă la ceea ce ea imaginează drept posibil, de a privi natura drept una dintre formele posibile ale monstruosului, de a coborî în puterile reale ale exercițiului său ca disciplină și a descoperi puterea de a vedea lumea actuală drept una dintre faptele posibile în care distincția dintre normal și abnorm este contingentă și mereu discutabilă (chiar dacă acum vizibilă doar pentru cei marginali), dar întotdeauna condiție a libertății gîndirii.

Alexander Baumgarten